

PRO

Corna e democrazia directa

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

Avant trais emnas hai jau visità il pur e cusseglier naziunal *Duri Campell* en sia stalla a Chappella. Jau hai dastgà guardar tiers co che duas vadellas vegnan scornadas. Il veterinari ha dà tutta breigia da scornar ils animals senza ch'els pate-schian. Jau m'hai pudì persvader che la scornada n'è betg in act crudaivel. Tuttna votesch jau gea. I n'è betg il titel da l'iniziativa che m'impresionescha. Anzi, «iniziativa per la dignità dals animals da niz» tuna per mes gust stagn a l'engronda. Ma l'idea da laschar a l'animal uschè bler da ses esser e da sia natira sco pussaivel, lezza ma persvada.

L'idea correspunda en sa-sez a la direcziun da la politica agrara dals ultims onns. La confederaziun subvenziunescha oz pli ferm ils purs e las puras che resguardan l'ambient ed il bainstar da l'animal e che laschan il muvel en il liber u si d'alp. Er a las consumentas ed als consumers n'èsi betg tuttna co ch'els tiers vivan. Els

cumpran chorn, latg e chaschiel e giavischan adina pli savens ch'els animals vegnan tegnids tenor lur natira. Tar gliez tutgia tuttavia era ch'ins lascha crescer a las vatgas las cornas.

Ils 15 milliuns ch'ins stuess impunder per subvenziunar vatgas cun corna vegnissan pajads ord la petta da trais milliardas francs che van mintg'onn a l'agricultura. L'Uniun purila svizra n'è betg inchantada ed ils purs che tegnan vatgas senza corna – pia la gronda maiortad – teman da perder subven-

ziuns. Quai na dian els sa chapescha betg. Els argumenteschan cun la segirezza per animal e carstgaun. Quest argument snega e zuppenta ils vairs privels e problems en l'agricultura: Betg la corna è la raschun per disgrazias e la mort da purs, bler pli gravant e pesant èn il squitsch, ils dai-vets e l'isolaziun che mainan inqual pur en il suicidi.

Mainsvart vegn argumentà ch'ina subvenziun per vatgas cun corna na tutgia betg en la Constituziun. Ma l'iniziativa populara è aposta qua per gruppas e persunas che na possedan nagina pussanza politica. L'iniziant *Armin Capaul* ha, avant che lantschar l'iniziativa populara, empruvà sin tuttas modas da cuntanscher sustegn per vatgas cun cornas. Il cussegl federal è stà surd ed er il parlament ha refusà ina cuntraproposta en la lescha. Che nus votain ils 25 da november davart vatgas cun corna e davart ina subvenziun francada en la Constituziun è pia in tipic act da nossa stgetta democrazia directa.

CONTRA

Il buc, la corna e la Constituziun

DAD ANDREAS CADONAU / ANR

Tge fatschenta il burgais svizzer actualmain? Migraziun, clima? Na, la vatga. Ella e medemamain quella da la chaura e dal buc chaura domineschan il disput public. Va quai tenor l'iniziativa per las vatgas cun corna en votaziun ils 25 da november vegn la Constituziun svizra amplifitgada cun la pretensiun dad indemnissar possessurs da vatgas, taurs, chauras e bucs chaura sch'els laschan ad els la corna.

Gist 170 onns dumbra la Constituziun federala dapi ch'il suveran svizzer ha acceptà sia emprima varianta l'onn 1848. Il svilup da quell'ovra e sias adattaziuns ed amplificaziuns èn in mussament da l'abiltad da las autoritads politicas e da la populaziun da s'adattar a novas circumstanças e da mantegnair in construct statal a favur dad ina societad multiculturala e multiconfessionala. Adattaziuns succedidas baiduras sin presisiun politica d'ordvart e charplinas internas. Soluziuns sco la circulaziun libra

da persunas tranter ils chantuns e la libertad a commerzi e hanletg nun eran garantidas l'entschatta. La pussaivladad dada al suveran da contribuir direct via iniziativa ad ina revisiun parziala da la Constituziun datescha da la midada dal 19avel sin il 20avel tschientaner. La constataziun che dunna ed um sajan duas creatiras equivalentas cun medems dretgs ha chattà la via en la Constiziuns svizra pir l'onn 1981. Nagin chapitel gloriuos, ma tuttina è l'istorgia da nossa Constituziun er in'istorgia da success.

Ussa dentant s'avischian la Svizra moderna e sia Constituziun ad in punct culminant e probabel senza paregl global. Il buc chaura respectiv sia corna retschaiva speziala menziun en la Constituziun per cas ch'il suveran accepta l'iniziativa. A l'uman modern urban lunsch davent dal buatsch è la corna da la vatga in segn d'innocenza, en la realitad strusch avant maun. Blera bella baincre-schida corna nun è sulet il resultat natiral, mabain creschida en la direcziun giavischada via intervenziun humana. Schebain ina reparti-zion da subvenziuns agraras a favur da possessurs dad animals da niz cun corna è inditgada u betg pon ins esser da different maini. La resposta sin quella dumonda ha dentant pers nagut en la Constituziun. Sco pur ed uschia commember dad ina pintga part da la populaziun en possess da vatgas, notabene, lasch jau a mias atgnas vatgas la corna, renvieschel dentant l'iniziativa per la vatga cun corna.